

ANALİTİK PUANLAMA ANAHTARI

7 soru · Toplam 100 puan

Her ölçüt bağımsız puanlanır. Yanlış, ilgisiz veya boş kanıt 0 puandır. Eşdeğer doğru ifadeler ve yöntemler kabul edilir. Bir işlem hatası, sonraki doğru yöntem için yeniden cezalandırılmaz.

Öğrenme çıktısı / kaynak grubu	Soru sayısı
“Giriş” üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018 sayfa 13, 2. madde)	1
A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	1
A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.	1
A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	1
A.2.15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	1
A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1
B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bk. EK 5	1

1. Edebiyat ve psikoloji · 11 puan

Edebiyat, kişinin kaygı gibi iç yaşantılarını düşünce ve davranışlarla görünür kılar. Unutursa herkesin geleceğini düşünmesi ve notu sıkı tutması kaygıyı düşündürür. Ancak kısa bir kurgu parçası klinik değerlendirme sağlamaz; buradan kesin ruhsal hastalık tanısı konulamaz.

3 puan · Edebiyatın iç yaşantı/duygu/düşünceyi işleme yönünü psikolojiyle ilişkilendirir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

5 puan · İki ayrı metin ayrıntısını bu ilişkiye kanıt gösterir.

Her doğru ayrıntı ölçütün yarısıdır.

3 puan · Kurgu gözlemlerinin kesin hastalık tanısı için yeterli olmadığını gerekçelendirir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Unutma korkusu, heyecan, çekinme gibi metne uygun duygu adları kabul edilir; tanı koymamak için kurmaca ve bilgi yetersizliği gerekçeleri geçerlidir.

Yaygın hata: Sıradan bir konuşma kaygısından hastalık adı üretmek.

2. Tür ve dönem ilişkisi · 13 puan

Üç kısa cümle, bütün bir yaşam öyküsü anlatmadan kişinin yalnızlığını pasta dilimi ve çalmayan kapıyla sezdirir; bu yoğunluk küçürek hikâyeye uygundur. Telefonda çok mesaj olmasına rağmen yüz yüze ziyaret olmaması, hızlı ve yoğun dijital iletişim içinde yalnız kalınabilmesini düşündürür. Bu durum modern yaşamın hızına ilişkin dönem bağlamıyla ilişkilendirilebilir.

5 puan · Kısalıkla birlikte seçilmiş ayrıntı/sezdirmenin türün yoğunluğunu kurduğunu açıklar.

Kısalık ve sezdirme ilişkisi varsa tamamı; yalnız kısa olduğu için derse yarısı; ilgisizse 0.

3 puan · Mesaj çokluğu ile gelmeyen ziyaretçi/ikinci pasta dilimi karşıtlığını açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

5 puan · Bu durumu modern yaşamın hızlanan iletişim bağlamıyla gerekçeli ilişkilendirir.

Somut dönem-metin bağı varsa tamamı; yalnız modern zamanda geçer derse yarısı; yanlışsa 0.

Kabul edilen yanıtlar: Yoğun iletişime rağmen yüz yüze bağın eksikliği, nicelik-nitelik karşıtlığı gibi gerekçeli yorumlar kabul edilir.

Yaygın hata: Her kısa mesajı küçürek hikâye saymak veya tüm teknoloji kullanımının yalnızlaştırdığını kesinleştirmek.

3. Konu ve tema ayrımı · 11 puan

Konu, yıllar sonra eski evine dönen bir kişinin artık orada yabancı olarak karşılanmasıdır. Tema, aidiyetin değişmesi, geçmişe özlem veya zamana bağlı yabancılaşmadır. Konu belirli kişinin yaşadığı olayı, tema bu olayın düşündürdüğü daha genel duyguyu/insanlık durumunu belirtir.

5 puan · Somut dönüş ve yabancı karşılanma olayını konu olarak belirler.

İki olay yönü korunursa tamamı; yalnız eski ev gibi konu alanı varsa yarısı; yanlışsa 0.

3 puan · Metne uygun soyut tema belirler.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · Konu ile temayı somut olay-genel duygu/durum ayrımı üzerinden açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Geçmişin geri getirilememesi, değişim karşısındaki insan gibi metinle ilişkili temalar kabul edilir.

Yaygın hata: Konu ve tema için aynı “eski ev” ifadesini yazmak.

4. Değerlerin davranışa yansımaları · 13 puan

Dayanışma ve emeğe/katkıya saygı öne çıkar. Farklı kişilerin tahta, yemek veya kitap getirmesi dayanışmayı gösterir. Öğretmenin katkıları büyüklüğüne göre sıralamaması, herkesin imkânına göre verdiği desteğin değerli olduğunu vurgular.

5 puan · Dayanışma/yardımlaşma değerini katkı davranışlarıyla ilişkilendirir.

Değer ve uygun davranış birlikteyse tamamı; yalnız biri varsa yarısı; yoksa 0.

5 puan · Emeğe saygı/eşit değer verme gibi ikinci değeri uygun davranışla ilişkilendirir.

Değer ve davranış birlikteyse tamamı; yalnız biri varsa yarısı; ilk değer aynı adla tekrarıysa 0.

3 puan · Sıralamama kararını herkesin imkânına göre katkısının değerini koruma ile açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Toplumsal sorumluluk, paylaşma ve saygı gibi farklı adlandırmalar uygun ve farklı davranışlarla desteklenirse kabul edilir.

Yaygın hata: Metinde bulunmayan tarihî savaş veya mitolojik kişi eklemek.

5. Hikâyeci ve eser bilgisi · 6 puan

Ferit Edgü: Do Sesi. Bilge Karasu: Göçmüş Kediler Bahçesi.

3 puan · Ferit Edgü'ye ait bir hikâye kitabını doğru yazar-eser ilişkisiyle belirtir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · Bilge Karasu'ya ait bir hikâye kitabını doğru yazar-eser ilişkisiyle belirtir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Ferit Edgü için Kaçkınlar, Bozgun, Av, Bir Gemide; Bilge Karasu için Troya'da Ölüm Vardı veya Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı gibi doğru hikâye kitapları kabul edilir. Anlamı açık küçük yazım farkları puan kaybettirmez; iki yazarın adını verip eser yazmamak yeterli değildir.

Yaygın hata: Doğru eser adını diğer yazarın karşısına yazmak.

6. Anlamı koruyarak dil düzeltme · 21 puan

“Zeynep de eski defteri Ankara’ya götürdü mü?”

Ancak, karşıtlık/beklentinin tersini gösterme ilişkisi kurar. “Kapak aşınmıştı fakat sayfalar sağlamdı.” biçimi aynı ilişkiyi korur.

8 puan · Zeynep ve Ankara büyük harflerini, Ankara’ya kesmesini doğru uygular.

Her doğru uygulama ölçütün üçte biridir.

7 puan · De ve mü ayrı yazımını koruyup soru işareti koyar.

Her doğru uygulama ölçütün üçte biridir.

3 puan · Ancak ile kurulan karşıtlık ilişkisini açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · Aynı karşıtlığı fakat/ama gibi uygun bağlayıcıyla korur.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Düz/kıvrık kesme işareti; fakat/ama/lakin gibi karşıtlık bağlaçları kabul edilir.

Yaygın hata: Ancak bu cümlede yalnız/sadece anlamında yorumlamak.

7. Küçürek hikâye yazma · 25 puan

Plan: Tema, değişen aidiyet. Durum, yıllar sonra eski evine dönen kişinin anahtarının işe yaramaması.

Başlık: Eşik

Anahtarı yıllardır cüzdanında taşıyordu. Sokağa döndüğünde evin boyası değişmişti ama basamak hâlâ aynı yerinden çatlaktı. Kapının önünde durdu, anahtarı uzattı. Kilit dönmedi. İçeriden bir çocuk sesi geldi: “Kimi arıyorsunuz?” Cevap verecek bir ad bulamadı. Anahtarı cebine koyarken basamaktaki çatlağa son kez baktı. Sonra elini cebinden çıkardı; yıllardır sıkıdığı küçük metal parçası artık avucunu acıtmıyordu.

Düzeltilme: “Ev farklıydı.” yerine “Evin boyası değişmişti.” yazdım; değişimi görünür ayrıntıyla anlattım.

5 puan · Tema/duygu ile karşılaşılacak durumu kullanılabilir biçimde planlar.

Her doğru plan bileşeni ölçütün yarısıdır.

7 puan · Elli-seksen sözcükte bir kişi/durum çevresinde tutarlı ve yoğun hikâye kurar.

Kişi/durum bütünlüğü, anlatısal değişim ve istenen yoğunluk/uzunluk üç bileşendir; her biri ölçütün üçte biridir.

5 puan · En az bir anlamı davranış, nesne veya eksilteli bilgiyle sezdirir; uygun başlık koyar.

Sezdirmeye ve başlığın her biri ölçütün yarısıdır.

5 puan · Bir önce-sonra ifade değişikliği gösterip geçerli düzeltme nedenini açıklar.

Değişiklik ve gerekçenin her biri ölçütün yarısıdır.

3 puan · Yazım ve noktalama kurallarını uygular.

Hata yoksa tamamı; bir-iki bağımsız hata varsa yarısı; üç ve üstüyse 0. Aynı yinelenen hata bir kez sayılır.

Kabul edilen yanıtlar: Başka tema, kişi, anlatıcı ve sonlar kabul edilir. Örnek metin tek doğru değildir; kapı/anahtar çıkış noktası anlamlı biçimde korunmalıdır.

Yaygın hata: Küçürek hikâyeyi olay içermeyen genel öğütler listesine dönüştürmek.

Kapsam dayanağı: <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2026/09/KSDT/edebiyat2.xlsx> · 12. Sınıf · Senaryo 5